

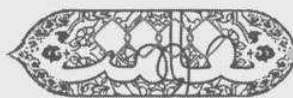
محسن مطلبی جونقانی

نشر مقاومت

۱۳۹۶

مطلبه جوانان، ۱۳۶۲-	سرشناسه
جهاد کبیر، نویسنده: حسام‌الملکی جونیانی؛ تهیه‌کننده معاونت فرهنگی و تبلیغات نمایندگی ولی فقیه، ۱۳۸۵.	عنوان و نام پدیدآور
شهرکرد، نشر مقاومت، ۱۳۹۶.	مشخصات نشر
۲۴۸ ص: جدول (بخشی رنگی).	مشخصات ظاهری
۱۵۰۰۰ ریال. ۷-۸-۸۳۸۶-۶۰۰-۹۷۸	شابک
فیفا.	وضعیت فهرست نویسی
کتابنامه: ص. ۲۴۷-۲۴۱.	یادداشت
جهاد	موضوع
Jihad	موضوع
جهاد -- جنبه‌های سیاسی	موضوع
Jihad -- Political aspects	موضوع
سپاه پاسداران انقلاب اسلامی. نمایندگی ولی فقیه. معاونت فرهنگی و تبلیغات	شناسه افزوده
۱/۱۳۹۶/۹۱۳۹۶/۱۳۹۶	زده بندی کنگره
۲۹۷/۳۷۷	زده بندی دیویی
۴۶۴۸۷۶۲	شماره کتابشناسی ملی

نشر مقاومت

به قلم
محسن علیی جونیانی

جهاد کبیر

تهیه کننده: معاونت فرهنگی و تبلیغات سپاه

ناشر: نشر مقاومت

صفحه آرایی و طراح جلد: علیرضا شکوهی زاده

ویراستاری: زهرا احمدی بنی

مشخصات چاپ

چاپ: سپهر --- نوبت چاپ: اول، بهار ۱۳۹۶

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه --- قیمت: ۱۵۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۸۲۸۶-۰۸-۷

مراکز پخش

تهران: یزرگراه بسیج، بلوار هجرت، ستاد کل سپاه، معاونت فرهنگی و تبلیغات سپاه.

۰۲۱ - ۲۲۲۲۲۲۰۳

تلفن تماس: ۰۹۱۹۵۸۸۰۰۳۵

فهرست مطالب

۱۱	پیشگفتار
۱۹	مقدمه

فهرست مطالب

گفتار اول

۲۷	مفهوم شناسی
۲۷	۱. معنای جهاد
۲۸	۲. تشریح جهاد و دفاع
۳۰	۳. ویژگی‌های جهاد و دفاع
۳۱	(ب) عادلانه بودن
۳۲	(ج) دفاعی بودن
۳۵	(د) انسانی بودن
۳۷	۴. جهاد و دفاع در قرآن و احادیث
۴۱	الف) جهاد و دفاع در قرآن
۴۸	ب) جهاد از منظر احادیث
۵۱	۵. اقسام جهاد

۵۲	الف) جهاد اصغر
۵۲	۱. گونه‌های جهاد اصغر
۵۲	۱.۱. جهاد با کافران حربی
۵۲	۱.۱.۱. جهاد ابتدایی
۵۴	۱.۱.۲. جهاد دفاعی یا دفاع
۵۴	۱.۲. جهاد با بغات
۵۶	۱.۳. جهاد با محاربان
۵۸	ب) جهاد اکبر
۵۹	۱. تعبیرات جهاد نفس در قرآن
۵۹	۱.۱. جهاد با نفس همانند جهاد با اموال
۶۰	۲.۱. جهاد با نفس
۶۰	۳.۱. جهاد با راه خدا و فی‌الله
۶۳	۲. جهاد نفس در آیات
۷۰	۳. جهاد نفس در روایات و احادیث
۷۵	۴. آثار جهاد نفس
۷۶	۵. محاسبه نفس در جهاد نفس
۷۷	ج) جهاد کبیر
۸۱	۱. جهاد کبیر از منظر امام خامنه‌ای
۸۵	۲. وجه کبیر بودن
۸۶	۳. عرصه‌های جهاد کبیر
۸۶	۴. راه صحیح حرکت در مسیر جهاد کبیر

شاخص‌های اصلی جهاد کبیر

گفتار
دوم

۹۱	شاخص‌های اصلی جهاد کبیر
۹۲	۱. جهاد کبیر؛ جهاد علمی و فرهنگی
۹۶	۲. اصل عدم تبعیت (و مرزبندی)
۱۰۴	۳. گفتمان سازی سالم فکری و فرهنگی و رفتاری
۱۰۹	۴. «استکبارستیزی» وجه بارز جهاد کبیر

ابزارهای جهاد کبیر ۱۱۵

الزامات جهاد کبیر

گفتار
چهارم

الزامات جهاد کبیر ۱۲۱

۱. دانش‌شناسی ۱۲۱

۲. بصیرت افزایی ۱۲۶

الف) تبیین روش‌نگری ۱۲۹

ب) حذف شعارهای انقلاب ۱۳۲

ج) شاخص‌های انقلاب‌گری، انقلابی بودن و انقلابی ماندن ۱۳۴

د) تدوین تجربه‌های متنامی انقلاب (با اخلاص) ۱۳۶

هـ) کادر سازی ۱۴۲

ابعاد جهاد کبیر

گفتار
پنجم

ابعاد جهاد کبیر ۱۵۱

۱. عرصه اقتصادی ۱۵۳

الف) اقتصاد مقاومتی ۱۵۳

۱. حوزه علمی ۱۵۷

۲. حوزه فرهنگی ۱۵۷

۳. حوزه سیاسی ۱۶۰

۴. حوزه اجرایی ۱۶۰

ب) ترویج اقتصاد دانش‌بنیان ۱۶۱

ج) خودکفایی ۱۶۱

د) تولید ملی ۱۶۵

هـ) تکیه به اقتصاد ملی (نیروهای درونی) ۱۶۶

- ۱۶۷..... ۵) هضم نشدن در اقتصاد جهانی
- ۱۷۱..... ۲. فرهنگی - اجتماعی
- ۱۷۶..... الف) پابندی به مبانی و ارزش‌های اساسی انقلاب
- ۱۷۷..... ب) سبک زندگی ایرانی - اسلامی
- ۱۷۹..... ج) استقلال فرهنگی
- ۱۸۰..... د) اخلاص
- ۱۸۱..... هـ) حذف موانع نرم‌افزاری
- ۱۸۳..... ۳. س. س. س.
- ۱۸۳..... الف) اطاعت نکردن از کفار
- ۱۸۵..... ب) انقلاب بود و انقلابی ماندن
- ۱۸۹..... ج) توجه به گفتار و مقاومت
- ۱۹۰..... د) حساسیت در برابر دشمن
- ۱۹۲..... هـ) هوشمندی
- ۱۹۳..... و) بی‌اعتمادی به آمریکا
- ۱۹۶..... ز) نفی سبیل
- ۱۹۷..... ح) ارتقاء قدرت ملی
- ۱۹۹..... ط) توجه به استقلال کشور در همه زمینه‌ها
- ۲۰۰..... ۴. سایر مصادیق جهاد کبیر

جمع‌بندی

گفتار
ششم

- ۲۰۵..... جمع‌بندی

پیوست‌ها

- ۲۱۵..... پیوست‌ها
- ۲۱۵..... ۱. مرور سریع بیانات
- ۲۱۸..... ۲. متن کامل بیانات در دانشگاه امام حسین
- ۲۲۵..... ۳. گراف بیانات

۲۴۱	.....	منابع
۲۴۱	.....	الف) کتب
۲۴۶	.....	ب) نشریات
۲۴۷	.....	ج) بیانات

www.ketab.ir

در ادبیات سیاسی از دو عنوان جهاد اکبر و جهاد اصغر زیاد سخن به میان آمده است و بسیاری از اهالی علم و دین با این دو مفهوم به خوبی آشنا هستند. چنانکه می‌ایم در این زمینه قرآن کریم از اصطلاح دیگری تحت عنوان جهاد کبیر سخن به میان آورده است که پیامبر اعظم ﷺ و به تبع ایشان مؤمنان را به این جهاد دعوت کرده است. رهبر معظم انقلاب اسلامی در پی دعوت مکرر مسئولان کشور به ایستادگی در راه انقلاب و قد خم نکردن در برابر دشمنان دین و دشمنان کشور مسئله جهاد کبیر را مطرح و جامعه را با این اصطلاح قرآنی آشناتر کردند.

هرچند ورود این اصطلاح به ادبیات سیاسی و دینی، جامعه ما در دهه چهارم از انقلاب اسلامی صورت گرفته است، اما باید توجه داشت که مفهوم جهاد کبیر و دستور ایستادگی در راه خدا و تبعیت نکردن از خواست دشمن و سر خم نکردن در برابر دشمنان دین از جمله مفاهیم اصلی دین و از خواسته‌های ماندگار اسلام از مسلمین است. از این جهت مسئله جهاد کبیر را می‌توان از اصلی‌ترین مطالبات رهبری از همه مسئولان و دلسوزان انقلاب اسلامی دانست.

نفوذ، انقلابی‌گری و جهاد کبیر، سه کلیدواژه اساسی و به بیان دقیق نوع خاصی از گفتمان سازی در ادبیات انقلاب اسلامی می‌باشد که حضرت امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) در طول قریب به یک سال گذشته در بیانات مختلفشان با توجه به دغدغه‌هایی که در دوران پسا برجام در برخی حوزه‌ها ایجاد شده است، آن‌ها را مورد اشاره قرار داده و اهتمام ویژه‌ای نسبت به تبیین و تأمل و تحقق آن‌ها داشته‌اند.

یکی از نکات قابل توجه و تأمل برانگیز در خصوص استعمال واژگان مذکور، ترکیب و توالی خاصی است که رهبر فرزانه انقلاب در این زمینه رعایت نموده است که در حال آن می‌توان مسائل متعددی را مورد کنکاش قرار داد. به این معنا که با فاصله پس از برجام رهبر کبیر انقلاب اسلامی ضمن تبیین این موضوع که مبدا برجام را به معنای پایان خصومت و رزی دشمن تلقی نمود، «نفوذ» به عنوان پروژه‌ای جدید و راهبردی نوین و نرم‌افزاری که عمدتاً در قمت «تعامل‌گرایی» خود را نشان می‌دهد، یاد نموده و مردم و مسئولان را به هوشیاری در مواجهه با این موضوع که حوزه‌های مختلف سیاسی، اقتصادی، فرهنگی و امنیتی را به عنوان موضوعات مورد هدف قرار داده‌اند، فراخواند.

انقلابی‌گری و جهاد کبیر، دو اصطلاح بعدی است که رهبر فرزانه انقلاب هم‌زمان و پس از تبیین پروژه نفوذ دشمن بر آن‌ها انگشت تأکید نهاده و این دو را مورد تبیین قرار داده‌اند. نکته قابل توجهی که اینجا وجود دارد، انطباق مفهومی اصطلاحات مذکور است. به این معنا که با اندکی تأمل در بیانات رهبر معظم انقلاب به‌خوبی می‌توان دریافت که معظم‌له برای مواجهه با شکل جدید از تهدید تحت عنوان «نفوذ» که با ماهیت نرم خود را نشان داده است، دو راهبرد مهم با ماهیت نرم و

خنثی کننده یعنی «انقلابی گری» و «جهاد کبیر» جهت مقابله با تهدید فوق، معرفی می کند. به بیان دیگر رهبر معظم انقلاب ضمن شناسایی دقیق تهدید، متناسب با مقتضیات زمانه و ماهیتی که تهدید از آن برخوردار است، به معرفی و اتخاذ راهبرد مبادرت می ورزد که این مسئله نه تنها حاکی از تدبیر و درایت عمیق معظم له در حوزه دشمن شناسی است بلکه افزون بر آن برخورداری از نگاه ژرف، حکیمانه و دوراندیشانه در مقابله با تهدیدات دشمن توسط ایشان را نیز نشان می دهد.

پس از شناسایی سناریوی نفوذ به عنوان راهبرد جدید دشمن در مواجهه با انقلاب اسلام، که در بیانات رهبر معظم انقلاب مورد تبیین قرار گرفته است، معتاد آن تأکید معظم له بر عمل به تکلیف و وظیفه انقلابی گری آن هم در شرایط کنونی که قریب به چهار دهه از عمر انقلاب اسلامی می گذرد جهاد کبیر سومین کلیدواژه مورد توجه رهبر فرزانه انقلاب قرار گرفته، ضمن آنکه با کنکاش در بیانات معظم له به خوبی می توان به کار ویژه های این مفهوم راهبردی نیز که همچون انقلابی گری می تواند نه به سدی در مقابل نفوذ دشمن محسوب شده و به انقلاب اسلامی در مقابل تهدیدات خارجی و داخلی مصونیت بخشد نمی برد.

در این خصوص باید گفت، در حالی برقراری رابطه با کشورهای سلطه طلب از جمله آمریکا از جانب برخی به عنوان کلید حل مشکلات داخلی و خارجی کشور معرفی می شود که در سیره نظری و عملی حضرت امام خمینی رحمه الله، رابطه با استکبار جهانی امری مذموم شمرده شده و تحریم ها را برای پیشرفت و آبادانی کشور و رسیدن به خودکفایی، تحفه آسمانی معرفی می کند. ضمن اینکه بر اساس آیات قرآنی از جمله

آیه «تفی سبیل» نیز داشتن رابطه با کشورهایی که در صدد بسط نظام استعماری و استثمار و سلطه بر ممالک اسلامی هستند نهی گردید است. حال در این شرایط بهتر می‌توان به علل و چرایی طرح «جهاد کبیر» از جانب رهبر معظم انقلاب پی برد. لذا به نظر می‌رسد تکلیف جهاد کبیر و چرایی سخت‌تر بودن آن از جنگ نظامی مشخص است. استناد رهبر معظم انقلاب در خصوص جهاد کبیر، به قرآن کریم است خداوند متعال در آنجا به پیامبر ﷺ توصیه می‌کند:

وَأَطِيعِ الْكَافِرِينَ وَجَاهِدْهُمْ بِهِ جِهَادًا كَبِيرًا؛

پس هرگز از کافران اطاعت نکن و به وسیله قرآن با

آنان جهادی بزرگ ما.

و یا این دستور خداوند را، اول سوره احزاب به پیامبر اکرم ﷺ به نوعی دیگر ارائه می‌شود که؛

يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ اتَّقِ اللَّهَ وَلَا تُطِيعِ الْكَافِرِينَ وَالْمُنَافِقِينَ؛

ای پیامبر تقوی الهی پیشا کن و از کافران و منافقان

اطاعت منما، خداوند عالم و حکیم است.

این آیات نشان می‌دهد یکی از مراحل تقوا تبعیت و اطاعت نکردن از کافران است و همچنان که رهبر معظم انقلاب نیز بر آن تأکید دارند، از طریق جهاد کبیر قابل تحقق است.

به بیان دیگر رهبر معظم انقلاب با به خدمت گرفتن عبارت قرآنی «جهاد کبیر»، تفسیری ظریف و بلند از آن ارائه می‌کنند که مقوم یکی از اصول اساسی انقلاب اسلامی یعنی عدم تبعیت از دشمن و به

عبارت دقیق‌تر «مقابله با مستکبران و کافران» است. لذا همان‌طور که اشاره شد ایشان درباره آیه شریفه «فَلَا تُطِيعِ الْكَافِرِينَ وَ جَاهِدْهُمْ بِهِ جِهَادًا كَبِيرًا» و در حالی که برخی مفسران از جمله علامه طباطبائی و مرحوم طبرسی، «به» را به «قرآن» ارجاع می‌دادند، در تفسیری جالب، نوآورانه و بلندنظرانه، جهاد کبیر را به عدم اطاعت از کافران تفسیر می‌کنند؛ گزاره‌ای که مشخص است اهمیت بالایی دارد که رهبر فرزانه انقلاب، در سخنرانی ۱۴ خرداد ۱۳۹۵ در حرم مطهر امام رحمته الله نیز مجدد آن را تکرار کرده و به شرح و بسط آن پرداختند.

در تبیین بیانات رهبر معظم انقلاب در خصوص جهاد کبیر، باید گفت جهاد کبیر همان است که در قرآن نیز آمده است، یکی از انواع جهاد و یکی از دستورهای مهم خداوند به پیامبر صلی الله علیه و آله است. در مکه و پس از به قدرت رسیدن مسلمانان، کفار به طرق مختلف به دنبال آن بودند که پیامبر خدا و مسلمانان را به تنهایی و خود وادار کنند. در چنین فضا و شرایطی بود که خداوند خطاب به پیامبر عظیم‌الشان اسلام به‌طور مکرر توصیه و امر می‌فرمود:

«يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ اتَّقِ اللَّهَ وَلَا تُطِيعِ الْكَافِرِينَ».

این آیه امر است و در درون خود هشدار به پیامبر می‌دهد. ای پیامبر تقوا داشته باش و از کافران تبعیت نکن و در ادامه همین آیات است که خداوند به پیامبر صلی الله علیه و آله دستور می‌دهد:

«وَبِالْإِسْلَامِ كُنْ مِنَ الْغَالِبِينَ» (در هیچ زمینه‌ای اطاعت مکن و

به‌وسیله قرآن با آن‌ها جهاد بزرگی بنما).

با توجه به بیانات رهبر معظم انقلاب، «جهاد کبیر» به معنای استقامت در مقابل خواسته‌ها و فشارهای دشمن در همه سطوح و عرصه‌ها

و پیروی نکردن از آن بوده و رکن اساسی و مؤلفه اصلی برای حرکت به جامعه و نظام اسلامی به سمت توسعه و پیشرفت و تأسیس تمدن نوین اسلامی است.

از این رو بدون جهاد کبیر و تکیه بر هویت دینی و انقلابی خود نمی‌توان به رشد و توسعه مطلوب دست یافت و تمدن نوین اسلامی را پی‌ریزی کرد، چراکه دشمن در عرصه‌های فرهنگی، سیاسی و اقتصادی به دنبال تحمیل الگو و سبک زندگی خاص خود است که با الگوی ارزشی و اسلامی امت اسلام در تعارض است و مقابله با این الگوها جز با روحیه جهادی برگرفته از مدل جهاد قرآنی که همان «جهاد کبیر» است امکان ندارد.

ویرانی نداشتن جهاد کبیر، حتماً مزیت بسیار مهمی نسبت به جهاد نظامی است. اکنون با نگاهی به سوریه و عراق می‌توان به‌خوبی معنای این کلام رهبر معظم انقلاب را دری نمود. با این وجود، شاخصه‌های جهاد کبیر در نظر رهبر فرزانه انقلاب، به‌صورت صریح‌تری نیز بیان شده است. آنجا که در تبیین معنای دقیق آیه ۵۱ سوره بقره می‌فرمایند:

«این آیه در مکه نازل شده. در مکه تاجیه کنند

جوان‌های عزیز! در مکه جنگ نظامی خارج نمود؛

پیغمبر و مسلمان‌ها مأمور به جنگ نظامی نبودند، کاری

که آن‌ها می‌کردند کار دیگری بود؛ همان کار دیگر است

که خدای متعال در این آیه شریفه می‌گوید: وَ جَاهِدْهُمْ بِهِ

جِهَادًا كَبِيرًا... آن کار دیگر چیست؟ آن کار دیگر، ایستادگی و

مقاومت و عدم تبعیت است.

فَلَا تُطِعِ الْكَافِرِينَ وَ جَاهِدْهُمْ بِهِ جِهَادًا كَبِيرًا؛